

□ Rijk taalaanbod

Het taalaanbod dat kleuterleidsters aan hun kleuters bieden, moet rijk, duidelijk en correct zijn. In volledige, correcte zinnen spreken is in de kleuterklas dus veel meer een vereiste voor de kleuterleidster dan voor de kleuter. Kleuterleidsters kunnen best niet vervallen in babytaal of het na-apen van de éénwoord- of tweewoordzinnen van de kleuter. Het is immers van het goede voorbeeld van de leidster dat de kleuter kan leren.

Kleuter: Oei! Valt!

Juf: Oei, de verf is op de grond gevallen. Dat zal ik wel even opruimen.

Als de kleuter en de leidster concrete acties in het hier-en-nu bespreken, is de verleiding groot voor de leidster om heel veel woordjes als 'dit', 'daar', 'hier', 'deze', 'zo' te gebruiken, en de rest aan te wijzen of voor te doen. Maar net door in zulke contexten de volledige uitdrukkingen te gebruiken, krijgt de kleuter rijk taalaanbod dat meteen kan worden vastgehaakt aan een concrete ervaring.

Minder rijk	Rijker
a. Waar is geel? Hier (wijst naar trui).	a. Waar zie je iets dat geel is? Ja, hier, kijk, je trui is geel.
b. Pak deze maar.	b. Pak deze stift maar.
c. Waar is het? Oh daar!	c. Waar is het muisje? Oh daar, achter de boeken!
d. Doe maar! Nee, naar daar!	d. Draai maar aan de stop! Lukt het niet? Probeer eens naar de andere kant te draaien.

□ Begrijpelijk taalaanbod

Rijke taal zal regelmatig woorden en uitdrukkingen bevatten die nog niet tot de productieve taal van kleuters behoren. Rijke taal loopt vooruit op wat kleuters al zelf kunnen zeggen. Rijke taal van de juf moet ook woorden en uitdrukkingen bevatten die de kleuters zelfs receptief nog niet kennen. Door nieuwe taal aan te bieden, kan de vaardigheid van de kleuter immers groeien. Maar die nieuwe woorden moeten wel begrijpelijk worden voor de kleuter. De kleuter moet het onbekende kunnen vasthangen aan iets bekends. Er zijn in de kleuterklas heel wat manieren om nieuwe taal toegankelijk te maken:

- verbind nieuwe taal met een handeling, een beweging, een actie ('Kijk, Achmed springt!');
- verbind nieuwe taal met een voorwerp ('Hier is de groene pen.') of met een prent, foto, beeld, ...;
- verbind nieuwe taal met woorden die kleuter al kent ('Kijk, hij is droevig. Hij weent. Wat is hij droevig.');
- verbind nieuwe taal met een ervaring die de kleuter al opdeed ('Weet je nog gisteren toen we naar het bos liepen? Dat was een wandeling.')

- doe aan betekenisonderhandeling samen met het kind: denk samen hardop na over wat het woord zou kunnen betekenen ('Wat denk je, een deuk, wat zou dat kunnen zijn?')

Belangrijk is dat de juf actief opvolgt of de kleuter de boodschap begrijpt en zo nodig het taalaanbod herhaalt of aanpast om begrip te bevorderen. Dit wordt geïllustreerd in het onderstaande fragment¹⁸: de kleuterjuf knoopt een gesprek aan met een niet-Nederlandstalige peuter. De productieve taalvaardigheid van de peuter is nog zeer beperkt en ook receptief moet de juf goed opvolgen of de kleuter haar begrijpt.

Voorbeeld gesprekken voeren: Spelen met de pop

(Tweede week van september, jongste kleuters. Vrij spel. De jongste kleuters verkennen de klas. De kleuterleidster ziet dat Kyran niet tot spel komt. Kyran heeft wel een pop in haar handen. De kleuterleidster gaat bij Kyran zitten.)

Lk: Ik ruik precies kaka. Heeft die geen kaka gedaan? (Knijpt neus dicht) Beuh. Ik denk dat die een propere broek nodig heeft. Ik denk het. Ga jij ze een propere broek aandoen?

Kyran: Ja.

Lk: Ja? Gaan we eens kijken? Voor een propere broek. Die heeft een propere broek nodig, denk ik.

(Kleuterleidster staat op en gaat naar de poppenhoek. Kyran volgt met pop.)

Lk: Kom, leg ze hier maar eventjes op de tafel. Dan gaan we eens kijken. *(Doet hand voor de mond en kijkt verwonderd.)* Oei, die heeft zelfs geen broek aan. Die heeft geen broek aan. Oh, dat is een baby zonder broek. Zullen we die een broek aandoen? Ja *(knikt ja)* ...of neen *(knikt neen)*?

Kyran: Ja

Lk: Ja? We gaan eens kijken in de kast. Wil jij eens kijken? Zet je potje hier eventjes op *(wijst naar de kast)*. Zet je potje hier eventjes op de kast *(wijst opnieuw)*.

(Kleuter reageert niet.)

Lk: Neen? Dit potje *(wijst het potje aan)* ... daar eventjes opzetten *(wijst opnieuw naar de kast)*.

(De kleuter zet het potje op de kast.)

Lk: Ja. Dan kan je kijken in de kast.

(Flor, een meer taalvaardige kleuter, komt erbij staan.)

Flor: Baby moet knuffel hebben.

Lk: Moet die ook een knuffel hebben? Ja, dat geloof ik. Het is veel leuker met een knuffel. En waar zijn die lintjes hier? Voila. Nu heeft ze een broek aan. Is dat de knuffel voor de baby? Ja? Dat moet je aan Kyran geven, Flor. *(Flor geeft de knuffel aan Kyran.)* OK. Misschien gaat Kyran ze in bedje leggen of misschien gaat ze ermee wandelen. Ik weet het niet wat ze gaat doen. Ga je ze in bedje leggen of wandelen? In de buggy *(wijst de buggy aan)*. Daar is de buggy. Zie je de buggy? Neen? Neen? *(Kyran knikt neen.)* Kies zelf maar.

18. Dit voorbeeld werd door het Centrum voor Taal en Onderwijs gefilmd in een kleuterschool in Wilsele.